

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Вроцлавський економічний університет (Польща)
Гентський університет (Бельгія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
UNIVERSITY NORTH (Хорватія)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний технічний університет «Дніпропетровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Херсонський національний технічний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ
Матеріали X Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції**

27 квітня 2023 року

Полтава – 2022

Жук Наталія Анатоліївна

к. ю. н., старший науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

**ДЕРЖАВА ЕКОНОМІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК
АЛЬТЕРНАТИВА КОНЦЕПТУ «ВІЛЬНОГО РИНКУ»:
ФАКТОРИ, АКТУАЛЬНІСТЬ, МЕЖІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ**

В умовах системної кризи капіталістичної формації та нездатності у цих обставинах інституцій ліберально-глобалістської парадигми розвитку людства запропонувати ані оптимальні шляхи розв'язання сучасних викликів, що постали перед народами світу (зокрема, наслідків еволюції економічної та соціальної нерівності, тобто безпрецедентного збільшення прірви між найбагатшими і найбіднішими навіть у розвинутих суспільствах [2]), ані концепцію майбутнього, яка б відповідала справедливим очікуванням народів, увага дослідників закономірно має повертатися у площину аналізу питання щодо необхідності посилення державного регулювання сфери економіки та перегляд встановлених лібералізмом допустимих меж вторгнення держави в економічне життя суспільства. Це є тим більш затребуваним для суспільних систем в умовах наявних і зростаючих загроз військової агресії, участі у збройному протистоянні, чинного військового стану тощо, об'єктивні обставини чого самі сприяють становленню запланованої державою військової економіки.

Нагадаємо, що різкий розворот пострадянських країн від соціалізму у бік лібералізму ознаменувався такою ж різкою відмовою від більшості науково-практичних підходів, що використовувалися в радянський період, попри їх практичну недефективність, доведену активним використанням в капіталістичних країнах у різні часи та за різних обставин. Це стосується, у тому числі, парадигми економічного планування, тобто такій системі розподілу ресурсів усередині держави, при якому уряд держави приймає економічні рішення на основі економічного плану з метою забезпечення стабільного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності, задля сприяння структурним перетворенням, економічному зростанню в умовах ринкової економіки, або просто задля стабілізації ринку. Сполучені Штати Америки, взірць капіталізму, використовували планову економіку як під час Першої та Другої світових воєн, так і після них, здійснюючи централізований розподіл ресурсів та створюючи нові державні відомства задля керівництв ключовими галузями економіки. Та й сьогодні саме через уряд США розподіляється понад 50% усіх інвестицій та фінансування наукоємних розробок. Планова економіка функціонувала в Індії з часу

звільнення від колоніальної залежності від Великобританії у 1947 р. аж по 1990 рік. Великим державним сектором економіки та активним центральним державним плануванням відрізняються Франція та Саудівська Аравія. До речі, й Європейський Союз в його існуючому форматі є насамперед інституцією, яка покликана здійснювати регулюючий вплив на економічну сферу задля вирівнювання розвитку окремих країн-членів в контексті загального напрямку на гармонізацію їх взаємодії, з одного боку, у межах Союзу, а з іншого – між ЄС та іншими суб'єктами світової економіки.

Не будемо заперечувати, що добра довготривала справа завжди ретельно планується, а держава у своєму найвищому покликанні, безумовно, має бути саме «доброю справою». В умовах же підключення майже усіх держав світу до механізмів і інституцій світового господарства (насамперед, ВТО, МВФ та Всесвітнього банку), коли задеклароване співробітництво у виробничій та торговій сферах насправді представляє собою гостру конкуренцію між суб'єктами транснаціональних зв'язків з приводу джерел сировини та ринків збуту продукції (недаремно й марксистки, й сучасні економісти підкреслюють умовний характер конкуренції та розвінчують інші численні міфи концепції «вільного ринку» [наприклад, див: 3]), державне економічне планування стає обов'язковою передумовою та основою розвитку будь-якого суспільства. При цьому слід зважати, що, на відміну від соціалістичного планування, державне економічне планування розвитку не націлене на відмову від використання дієвих ринкових механізмів в інтересах захисту національного виробництва і не виключає використання грошей, про що слушно зазначено у рецензії на гостро актуальну книгу Іана Флетчера «Вільна торгівля не працює: Що замінить її і чому?» [3]: «Старі ярлики, які прив'язували «вільну торгівлю» до «протекціонізму», навряд чи здаються доречними в сучасному контексті...» [4].

З точки зору теорії економічне планування представляє собою процес координації діяльності народно-господарського комплексу, який ініціюється та здійснюється урядом з метою максимально повного задоволення внутрішнього попиту на засоби виробництва та предмети споживання при покращенні соціально-економічних умов розвитку суспільства в цілому та окремо узятих домогосподарств. Ключовою складовою такого розуміння державного економічного планування виступає феномен «народно-господарського комплексу», який безпосередньо і нерозривно пов'язаний з народом держави, що можливо уявити лише за умови реального ствердження суверенітету народу. Втім коли народ втрачає статус фактичного суверену та господарський комплекс певної держави сприймається як фрагментарна перемінна на дошці вільного «світового ринку», відбувається процес, протилежний державному економічному плануванню, яким, по суті, є тотальне роздержавлення економічної сфери з супутньою цьому майже необмеженою приватизацією усіх галузей колись народного господарства.

Загалом, будь-яка держава, приймаючи рішення про безумовну довіру механізмам «вільного ринку» або ідеям та механізмам економічного планування, має враховувати безліч факторів та обставин різного характеру. Одним із таких є фактор «асиметрії інформації», виділений нобелівським лауреатом в сфері економіки Джорджем Стігліцем, одним із засновників інформаційної економіки. На його переконання, саме «асиметрична інформація», тобто наявність інформованих і не дуже обізнаних сторін в економічній грі є причиною недосконаlosti механізмів «вільного ринку» в частині справедливого розподілу економічних благ [5]. І це особливо важливо розуміти урядам тих держав, які історично не стояли у витоків «вільного ринку», не були засновниками правил капіталістичної «економічної гри», однак бажають або змушені до нього/неї приєднатися. У цьому випадку для цих держав є серйозна загроза зазнати усі ризики та негативні наслідки дії фактору «асиметрії інформації», адже засновник будь-якої системи зажди володіє значно більшою інформацією стосовно усіх аспектів її функціонування, аніж її пересічний учасник [6]. Для підтвердження закономірності цього зважимо хоча б на найбільш очевидні та масштабні наслідки соціально-економічних реформ ліберального толку на теренах пострадянських країн: замість голосно декларованих планів щодо розквіту підприємницької ініціативи та широких перспектив для наших вітчизняних товарів на рівні міжнародної конкурентоспроможності – деградація промислового виробництва, знищення ряду його галузей, руйнація агропромислового комплексу, перехід від експортно- до імпоротно орієнтованого типу економіки, і, як наслідок, втрата самодостатності в багатьох сферах державного і суспільного життя. У світлі цього не можна не погодитися із відомим перуанським економістом Ернардо де Сото, який, досліджуючи феномен «вільного ринку» капіталізму, проводить паралелі між крахом капіталізму у країнах Варшавського договору та Латинської Америки: «Він несправедливий, недоступний для широких мас і перетворився на привілей своєкорисного клану підприємців і чиновників. Чому...? Відповідь – дискримінаційна система майнових прав і нездатність продукувати капітал...., наріжний камінь прогресу і єдина річ, яку бідні країни не можуть випродукувати для себе, хоч би як їхне населення залучалося до діяльності, притаманної капіталістичній економіці» [6].

Література:

1. Джордж Сорос. Відкрите суспільство. Реформування глобального капіталізму. Харків, видавництво «Фоліо», 2018. 364 с.
2. Тома Пікетті. Капітал у XXI столітті. Пер. з англійської Наталії Палій. К. : Наш Формат, 2016. – 696 с. / Текст/ Ел.ресурс/ https://shron1.chtyvo.org.ua/Piketty_Thomas/Kapital_u_XXI_stolitti.pdf
3. Ian Fletcher. Free Trade Doesn't Work: What Should Replace It and Why. Coalition for a Prosperous America, 2011. 346 p.
4. Dwight D. Murphey Article Preview: Free Trade Doesn't Work: What Should Replace It and Why by Ian Fletcher. The Journal of Social,

Political and Economic Studies, vol. 37, no. 2, summer 2012, pp. 249+. Gale Academic OneFile.

5. Історія економічних вчень [текст] : підручник / за ред. Тарасевича В.М., Петруні Ю.С. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – С. 205-206/

6. Ернандо де Сото – «Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає на Заході і ніде більше». Видавництво «Наш формат», 2017. 332 с. // <https://nashformat.ua/products/zagadka-kapitalu.-chomu-kapitalizm-peremagaє-na-zahodi-i-nide-bilshe-709029>

Лисенко Альона Миколаївна

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», магістрант спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В сучасних реаліях воєнного стану національні предмети наукової сфери зберігають провідні міжнародні позиції в галузі природничих наук – фізики, хімії, математики, географії та біології. Проте розвиток вітчизняної науки без використання її досягнень у макроекономічному середовищі країни так само неефективний, як і розвиток країни виключно на основі наукових досягнень провідних країн міжнародної економіки. Тому використання досягнень вітчизняної наукової сфери для інноваційного розвитку національної економіки потребує формування взаємоузгодженої системи, що забезпечує створення та впровадження інновацій.

Основні принципи забезпечення інноваційного розвитку національної економіки: максимальна прозорість і прозорість; дотримання принципів добросовісної конкуренції в інноваційній діяльності; масштабний мультиплікатор соціально-економічного ефекту від реалізації стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки; обмежена кількість стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки, які отримують відповідну інституційну підтримку; формування стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки на основі діагностики та оцінки тенденцій розвитку національної інноваційної сфери; застосування цифрових технологій Певні принципи мають лягти в основу взаємодії державних та регіональних інституцій, бізнес-структур та вітчизняної наукової спільноти у пошуку та створенні нових та модернізації існуючих ринків наукоємних товарів та послуг.

Концептуальна основа державної підтримки інноваційного розвитку національної економіки має враховувати такі інструменти стимулювання модернізації національної економіки в умовах впливу глобальних факторів: впровадження заходів щодо стимулювання